

Levesestál fedéllel és alátéttel - Teleki Sámuel erdélyi kancellár étkészletének része

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	88.418.1
Alkotó:	Hann, Johann Georg (1756 - 1812)
Készítés ideje:	1791
Készítés helye:	Bécs (Wien)
Jelzés:	minden darabon beütött GH mesterjegy és bécsi városjegy 1791-es évszámmal, 13-as finomsági jeggyel
Anyag:	ezüst; patinázott ezüst applikáció
Technika:	öntött; poncolt; trébelt; vésett díszítés
Méretek:	magasság: 46 cm átmérő: 35 x 21,2 cm átmérő: 54 x 44 cm súly: 9400 g

A tekintélyes méretű és súlyú levesestál négy különálló darabból áll: talapzat, tál, melegítő, fedél. Ovális, bemélyedő talapzatának kiemelkedő középső tagozatán applikált és trébelt díszítés. Az edénytest négy faunalakból formázott lábon áll, két dupla szögletes füllel. Oldalán maszkaronos, puttós, állatfigurás, gyümölcsindás öntött fríz, tetején levelekből kinövő plasztikus virágcsokor.

A levesestál egy 1791-ben bécsi ötvösműhelyben készült reprezentatív étkészlet része, amely minden bizonnyal főúri megrendelésre készült.

Az étkészletet 1912-ben gróf Teleki Ádám (1867–1918) marosújvári gyűjteményében volt, majd örökösei 1931-ben az Ernst Múzeumban, majd 1933-ban az Magyar Királyi Postatakarékpénztár Árverési Csarnokában aukcióra bocsátották az összesen 72 darabból álló együttest azóta a levesestálon kívül csak a készlet egyes darabjai kerültek elő: két háromszögletű fedeles tál (ltsz.: 50.2 64.11), egy-egy pecsenyész- és mártásostál (56.461 15953), valamint három gyertyatartó (18203.a-b 56.1397.), amelyek különböző években, különböző tulajdonosoktól, vásárlás útján kerültek Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe. A bécsi műhelyben készült együttes néhány darabjának jelenlegi őrzési helye ismeretlen.

A 20. századi hagyomány a reprezentatív – ám címer nélküli – étkészletet az 1796-ban nádorrá választott Habsburg József főherceg (1796–1847) személyéhez kötötte. A korábbi kutatások által nem ismert Teleki-proveniencia alapján azonban valószínűbb, hogy az együttes az 1791-ben erdélyi udvari kancellárrá kinevezett gróf Teleki Sámuel (1739–1822) tulajdonából származik. A készlet tőle dédunokájáig, az Afrika-kutató Teleki Sámuelig (1845–1916) öröklődhetett a családban, majd annak nővére, Zeyk Józsefné szül. Teleki Ágnes (1843–1914) révén kerülhetett lányához, Zeyk Ágneshez, illetve annak férjéhez, Teleki Ádám Ferenchez.

Az étkészlet darabjai a korai klasszicizmus jellegzetes közép-európai motívumkincsével díszítettek: oldalukon applikált maszkaronos, puttós, állatfigurás, gyümölcs-indás fríz, peremükön gyöngysor, fedelükön levéldíszből kinövő plasztikus virágcsokor.

Irodalom

- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 183. (Békési Éva)
- Neuwirth Waltraud: *Wiener Silber: Namens- und Firmenpunzen, 1781-1866*. magánkiadás, Wien, 2002. - Nr. 269., 272, 273;
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - fém 66.
- Szerk.: Szvoboda Dománszky Gabriella: *József nádor (1776-1847) Pest-Budán*. Budapesti Történeti Múzeum,

Budapest, 1997. - Nr. 86. (Békési Éva)

- Szerk.: Péter Márta: *A klasszicizmustól a biedermeierig. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 1.82.1. (Békési Éva)
- *Árverési Közlöny. A Magyar Királyi Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának 1933 májusi aukciója*. Budapest, 1933. - Nr. 1254.
- *Ernst Múzeum, 46. aukció. Két grófi hagyatékból, valamint főúri és más magánbirtokokból származó műtárgyak*. Ernst Múzeum, Budapest, 1931. - Nr. 932.; XL. tábla

